

Almere, 18 november 2011

Onderwerp: Reactie op ontwerp wetsvoorstel Natuur, via www.internetconsultatie.nl/wetnatuur

Geachte heer, mevrouw,

Hierbij ontvangt u in het kader van de consultatieronde de reactie van Stichting AAP op het ontwerp wetsvoorstel natuur en de daarbij horende memorie van toelichting. In deze reactie zal achtereenvolgens worden ingegaan op de algemene uitgangspunten van het wetsvoorstel, het doden van (invasieve) exoten en verwilderde dieren, de opvang van dieren, het houden van uitheemse dieren en de handel in uitheemse dieren.

Voor aanvullingen en nadere uitwerking van deze en andere punten verwijzen we u ook graag naar de reacties van de koepelorganisaties Coalitie DierenwelzijnsOrganisaties Nederland (CDON) en van de Vereniging van Opvangcentra voor Niet-gedomesticeerde Dieren (VOND), waar AAP deel van uitmaakt. De reacties van de CDON en de VOND worden volledig gesteund door AAP. Ook de gezamenlijke reactie van 22 natuur- en landschapsorganisaties en 23 dierenbeschermingsorganisaties wordt door AAP gesteund.

1. Inleiding

Stichting AAP is een Europees opvangcentrum voor uitheemse zoogdieren. De dieren bij AAP komen uit de illegale handel, van circussen of kleine failliete dierentuintjes, uit proefdierlaboratoria of van particulieren die de zorg voor een dier niet meer op zich kunnen of willen nemen. AAP wordt dagelijks geconfronteerd met de gevolgen van niet sluitende wet- en regelgeving in Nederland en de Europese Unie. Er worden veel meer dieren aangemeld dan dat er plek is in het opvangcentrum in Almere, waardoor veel dieren enige tijd moeten wachten voor ze bij AAP kunnen worden geholpen. Daarom is het beperken van de instroom door goede (handhaving op) wet- en regelgeving en door voorlichting van het publiek van zeer groot belang.

AAP vangt regelmatig een scala aan uitheemse dieren op die uit de Nederlandse natuur afkomstig zijn, zoals uitheemse eekhoornsoorten, wasberen en zelfs wallaby's. Deze dieren zijn ontsnapt of opzettelijk vrijgelaten. Door deze dieren op te vangen draagt AAP bij aan het verbeteren van het welzijn van deze dieren, maar wordt ook voorkomen dat dieren die van oorsprong niet voorkwamen in Nederland zich hier kunnen vestigen en/of voortplanten. Het onderhavige wetsvoorstel gaat echter volledig aan deze oplossing voorbij en zal er toe leiden dat veel van deze dieren onnodig gedood worden.

2. Uitgangspunten van het wetsvoorstel natuur

In het wetsvoorstel natuur zijn de Flora- en faunawet, de Boswet en de Natuurbeschermingswet samengevoegd. De uitgangspunten van deze wetten zijn echter niet terug te vinden in de nieuwe Wet natuur. Zo is de zorgplicht uitgehold tot een algemene zorgplicht (artikel 1.8) die minimale zorg voor enkele bedreigde soorten en hun leefgebieden voorschrijft, terwijl de Flora- en faunawet ook een individuele zorgplicht voor dieren kende. In deze vorm biedt het voorstel echter geen solide basis voor zorg aan dieren, noch voorkómt het handelingen die nadelig zijn voor dieren en hun leefomgeving. De aard en omvang van de al dan niet nadelige gevolgen van iemands handelingen worden niet geobjectiveerd. Het oordeel over de gevolgen en over de 'redelijkheid' om die handeling achterwege te laten wordt vervolgens aan degene die deze handelingen verricht overgelaten. Dit oordeel is niet toetsbaar en zou niet aan 'een ieder' moeten worden overgelaten. Het zou beter zijn dit artikel nader in te vullen en het oordeel aan de minister (of eventueel aan Gedeputeerde Staten) overlaten. Het omdraaien van de bewijslast zou ook de handhaafbaarheid vergroten.

2.1 *Nee, tenzij*

Het 'Nee, tenzij-principe' uit de Flora- en faunawet en de Natuurbeschermingswet is vervangen door een 'Ja' of hoogstens een 'Ja, mits', voor zover het soorten betreft die volgens Europese richtlijnen en internationale verdragen strikte bescherming genieten. Alle beschermingsdoelstellingen moeten wijken voor economische belangen of zelfs voor geringe overlast. Hoogleraren Bastmeijer en Schaminée hebben dit goed verwoord: "Niet de natuur staat centraal, maar de wens om daar geen last van te hebben".¹

Zelfs wanneer de noodzaak van ingrijpen niet is aangetoond, of aantoonbaar afwezig is, mogen dieren op grote schaal worden verstoord of gedood, zonder dat de effectiviteit van de ingreep vast hoeft te staan. Ook wanneer er andere oplossingen beschikbaar zouden zijn, hoeft hier geen rekening mee te worden gehouden. Hierdoor is dit wetsvoorstel geen afspiegeling van de verschillende belangen die een rol spelen en druist het in tegen de wensen van de samenleving. Een beschaafd land dient op een respectvolle wijze met haar burgers, maar ook met haar natuur en haar dieren om te gaan en hiervoor ook kaders vast te leggen in wet- en regelgeving. Met dit wetsvoorstel wordt juist het tegenovergestelde bereikt.

---

¹ Interview met natuurhoogleraren Joop Schaminée en Kees Bastmeijer, De Volkskrant, 14 november 2011

2.2 Intrinsieke waarde

Decennialang is de erkenning van de intrinsieke waarde van dieren, als zijnde wezens met bewustzijn en gevoel, de basis geweest voor wetgeving over dieren in ons land en daarbuiten en is opgenomen in het Verdrag van Lissabon². Dit is van cruciaal belang, omdat hiermee terughoudendheid verwacht mag worden ten aanzien van handelingen die inbreuk maken op de bescherming van dieren en zeker ten aanzien van het doden van dieren. In het voorliggende wetsvoorstel wordt nergens gesproken over de erkenning van de intrinsieke waarde van dieren, zoals dat in de considerans van de Flora- en faunawet nog wel werd gedaan. Sterker nog, er wordt in alle artikelen in het wetsvoorstel die betrekking hebben op dieren of diersoorten ook in de uitwerking volledig voorbij gegaan aan het *gegeven* dat dieren een intrinsieke waarde hebben.

Wij verzoeken u deze omissie te herstellen, door naast de bescherming van soorten, ook expliciet de erkenning van de intrinsieke waarde van dieren op te nemen in de Wet natuur en dit uitgangspunt ook volledig in de wet tot uitdrukking te laten komen middels een 'Nee, tenzij-benadering'.

Dit betekent in ieder geval dat handelingen die inbreuk maken op de bescherming van dieren in beginsel verboden zijn, tenzij de noodzaak daartoe door middel van een afwegingskader beargumenteerd en gerechtvaardigd kan worden. Daarbij dienen *alle* belangen, inclusief de belangen van het dier, zorgvuldig tegen elkaar worden afgewogen en is het niet vanzelfsprekend dat menselijke belangen prevaleren boven de belangen van dieren. Er zou pas inbreuk op de bescherming van dieren mogen worden gemaakt, wanneer hier een dwingende reden voor is die objectief is aangetoond én wanneer er geen andere oplossingen beschikbaar zijn. Wanneer een handeling die nadelig is voor dieren na afweging wordt toegestaan, dan dient dit aan voorwaarden te worden verbonden die het welzijn van het dier zo weinig mogelijk aantasten.

Voor een nadere uitwerking van de erkenning van de intrinsieke waarde van dieren verwijzen wij u nogmaals naar de reactie van de Coalitie DierenwelzijnsOrganisaties Nederland (CDON), die wij in zijn geheel onderschrijven.

2.2 Definities en begrippen

In het wetsvoorstel natuur wordt gesproken over verwilderde dieren, over exoten en over invasieve exoten, maar het wordt echter nergens duidelijk wat daaronder precies wordt verstaan. De definitie voor verwilderde dieren ontbreekt volledig (artikel 1.1), de definitie van exoten en invasieve exoten zijn te algemeen om het begrip enige inhoud te geven.

---

² In het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (het EG-Verdrag zoals gewijzigd bij het Verdrag van Lissabon) worden dieren beschouwd als 'sentient beings', levende wezens met bewustzijn en gevoel, die bescherming van overheidswege behoeven, waarmee ten volle rekening moet worden gehouden bij het formuleren en uitvoeren van beleid.

Verwilderde dieren

Verwilderde dieren zijn dieren die een eigenaar hebben of hebben gehad en die, om wat voor reden dan ook, aan de zorg van die eigenaar zijn onttrokken en zich zelfstandig handhaven. Het is echter niet of nauwelijks te zien of een dier daadwerkelijk verwilderd is. Het doden van verwilderde dieren kan dan ook eenvoudig betekenen dat een dier dat iemand toebehoort wordt gedood.

Exoten

Exoten zijn volgens de definitie uit artikel 1.1 'soorten planten en dieren die niet van nature in Nederland voorkomen of zijn voorgekomen en die door menselijk handelen terecht zijn gekomen in de Nederlandse natuur of dat in de nabije toekomst dreigen te doen'. Er zijn ontzettend veel diersoorten die onder deze definitie kunnen vallen, zeker aangezien de in de definitie genoemde 'natuur' ook niet nader gedefinieerd is en ook geen omschrijving wordt gegeven van het tijdsbestek waarin deze soorten in Nederland zijn gearriveerd (wat ook al honderden jaren geleden kan zijn geweest).

Het is niet duidelijk wat wordt verstaan onder 'menselijk handelen'. Vallen hier alleen bewuste en opzettelijke handelingen onder, of wordt hiermee bijvoorbeeld ook gedoeld op de door menselijk handelen veroorzaakte klimaatverandering. Dit behoeft verduidelijking, aangezien het ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie (EL&I) de soorten die door klimaatverandering naar ons land gekomen tot nu toe juist niet onder de exoten schaaft (Beleidsnota Invasieve Exoten, 2007)³. Deze beleidsnota spreekt, in tegenstelling tot het wetsvoorstel, pas over invasieve exoten wanneer de dieren zich vestigen én zich explosief ontwikkelen.

Het is onduidelijk wat de criteria zijn om te beoordelen wanneer een dier 'in de nabije toekomst' in de Nederlandse natuur dreigt te komen. Dit impliceert namelijk dat dieren die nog niet in de Nederlandse natuur voorkomen, maar zich op een andere locatie bevinden, in een ander land leven of wellicht nog in gevangenschap gehouden worden, ook onder de definitie exoot vallen en volgens artikel 3.11 opzettelijk gedood mogen worden.

3. Doden van exoten (artikel 3.11)

Zoals eerder opgemerkt onder 2.1 gaat het wetsvoorstel niet uit van het 'Nee, tenzij-beginsel'. Exoten en verwilderde dieren worden bovendien expliciet uitgesloten van het verbod op opzettelijk doden (artikel 3.11). Daardoor is het toegestaan deze dieren te allen tijde, met alle mogelijke middelen, ongelimiteerd te doden. Hiermee wordt volledig voorbij gegaan aan de intrinsieke waarde van dieren, die alle dieren hebben, dus ook exoten en verwilderde dieren. Een vrijbrief aan een ieder om exoten altijd en overal te doden, staat daarnaast in schril contrast met de zorgvuldigheid waaraan het doden van dieren volgens de Wet dieren moet voldoen. Hoewel artikel 3.29 middelen die onnodig lijden veroorzaken uitsluit, zullen de meeste

---

³ Beleidsnota invasieve exoten. Bijlage bij brief van het ministerie van LNV aan de Tweede Kamer met nummer DN. 2007/2899, d.d. 12 oktober 2007

mensen niet voldoende veterinaire en/of ethologische kennis in huis hebben om de dieren op een diervriendelijke manier te doden. Het toestaan van het doden van exoten kan derhalve veel (onnodig) dierenleed tot gevolg hebben.

Naar het oordeel van AAP is, gelet op de intrinsieke waarde van dieren, het doden van dieren, óók van exoten, alleen toelaatbaar als er zwaarwegende belangen in het geding zijn (zoals belangrijke schade of gevaar voor de volksgezondheid), met het doden van de dieren ook daadwerkelijk het gewenste resultaat wordt bereikt en er écht geen andere oplossingen zijn om de zwaarwegende belangen te beschermen.

Nadat een dergelijke afweging heeft plaatsgevonden, kan onder voorwaarden besloten worden dieren te doden, bijvoorbeeld door hiertoe een ontheffing te verlenen.

Volgens AAP is op grond van deze afweging het doden van exoten in veel gevallen niet nodig. De meeste uitheemse dieren vormen geen enkel probleem⁴; ze zijn niet schadelijk en veroorzaken ook geen overlast. Bovendien zijn er veelal alternatieven voorhanden. Er zijn in Nederland vele opvangcentra, waaronder AAP, die zich het lot van deze dieren aantrekken en zich over hen ontfermen (zie ook punt 4).

AAP vindt het teleurstellend dat er geen nadere voorwaarden aan het doden van exoten en verwilderde dieren worden verbonden en dat bij de 'vertaling' vanuit de Flora- en faunawet de te beschermen 'zwaarwegende belangen' (art. 67, lid 1 onder a, b, c en d) en de 'andere bevredigende oplossingen' (artikel 67, lid 1) zijn vervallen. Naast deze voorwaarden, zouden naar het oordeel van AAP ook de 'middelen waarmee de dieren mogen worden gevangen of gedood' en de 'gunstige staat van instandhouding van de soort' moeten worden toegevoegd.

Het is niet ondenkbaar dat er verwilderde dieren en exoten in ons land voorkomen die in hun voortbestaan bedreigd worden en/of waarvan het bezit en de handel ervan gereguleerd is in het CITES-verdrag (Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora)⁵ en in de uitwerking daarvan, de EU-CITES-verordening.⁶ In het wetsvoorstel wordt, in tegenstelling tot de Flora- en faunawet, nergens aangegeven dat 'de gunstige staat tot instandhouding van de soort' moet zijn gegarandeerd. Dit kan er in de praktijk toe leiden dat uiterst beschermde en bedreigde dieren opzettelijk gedood worden.

3.1 Nulstand voor invasieve exoten

In artikel 3.17 worden Gedeputeerde Staten verplicht om de stand van door de minister aangewezen invasieve exoten tot nul terug te brengen. Dit is een verstrekkende maatregel die aan een decentrale overheid wordt opgelegd, zonder dat daarvoor een deugdelijke

---

⁴ Dit wordt bevestigd door de Beleidsnota Invasieve Exoten (2007) van het ministerie van EL&I.

⁵ Overeenkomst inzake de internationale handel in bedreigde in het wild levende dier- en plantesoorten van 3 maart 1973 (Trb. 1975, 23).

⁶ Verordening (EG) nr. 865/2006 van de Commissie van 4 mei 2006 houdende uitvoeringsbepalingen van Verordening (EG) nr. 338/97 van de Raad inzake de bescherming van in het wild levende dier- en plantesoorten door controle op het desbetreffende handelsverkeer (PbEU L 166).

onderbouwing wordt gegeven. Waarop is de aanwijzing door de minister gebaseerd? Is er wetenschappelijk onderzoek beschikbaar waaruit blijkt dat de aangewezen soorten inderdaad invasief zijn?

4. Opvang van dieren

Het wetsvoorstel natuur is niet goed afgestemd op de Wet dieren, noch op de Gezondheids- en welzijnswet voor dieren (Gwwd). Hoewel er in de memorie van toelichting wordt verwezen naar artikel 36 van de Gwwd, beperkt dit zich tot het verbod op dierenmishandeling (artikel 36, lid 1). Maar ook artikel 36 lid 3 inzake de zorgplicht is van toepassing op *alle* dieren, gehouden of niet-gehouden, en luidt: 'Een ieder is verplicht hulpbehoevende dieren de nodige zorg te verlenen'. Het ongeclausuleerd toestaan van het doden van exoten en verwilderde dieren staat haaks op deze zorgplicht.

Uit de zorgplicht volgt dat indien mensen geconfronteerd worden met een in het wild levend dier dat lijdt en hulp nodig heeft, ze de plicht hebben om dit dier te helpen. Zo kunnen zieke en gewonde dieren bijvoorbeeld geholpen worden door ter plaatse (veterinaire) zorg te bieden, door het verlenen van bijstand aan het dier in een daartoe gespecialiseerd opvangcentrum, maar ook door het doden van het dier door een dierenarts wanneer er sprake is van uitzichtloos lijden zonder zicht op herstel. In ieder geval kunnen dieren niet zomaar aan hun lot worden overgelaten.

Dit is volgens AAP ook van toepassing op exoten en verwilderde dieren. Immers, deze dieren zijn vaak ongewild naar Nederland gebracht en door uiteenlopende oorzaken in het wild terechtgekomen. In een aantal gevallen zijn deze dieren niet aangepast aan de Nederlandse omstandigheden en niet of nauwelijks in staat om hier zelfstandig te overleven, hetgeen kan leiden tot ernstige welzijnsaantastingen. Ook wanneer de dieren zich wel kunnen handhaven kan sprake zijn van aantasting van hun welzijn, bijvoorbeeld wanneer de dieren opgejaagd worden of worden gedood. Dit zal zeker het geval zijn wanneer de dieren vogelvrij worden verklaard, zoals met dit wetsvoorstel gebeurt.

Bovendien kan het opvangen van deze dieren gezien worden als 'redelijke andere oplossing' wanneer de dieren economische schade veroorzaken, de inheemse flora en fauna bedreigen of een risico meebrengen voor de volksgezondheid of openbare veiligheid. De oplossing die opvangcentra kunnen bieden is divers. Zo kunnen dieren onvruchtbaar gemaakt worden en weer teruggeplaatst in het gebied waar ze gevonden zijn, kunnen ze teruggeplaatst worden in gebieden waar ze geen schade kunnen veroorzaken of kunnen de dieren permanent worden opgevangen. Deze duurzaam effectieve oplossingen worden in het wetsvoorstel helaas zonder pardon terzijde geschoven en vervangen door bestrijding van de dieren. Door de verwilderde dieren en exoten te bestrijden, wordt de (soms jarenlange) investering van opvangcentra en dierenbeschermingsorganisaties in het vrijlaten van onvruchtbaar gemaakte dieren in een klap ongedaan gemaakt. De positieve resultaten hiervan worden bovendien teniet gedaan; de vrijkomende territoria en leefgebieden van onvruchtbare dieren, zullen worden opgevuld door vruchtbare dieren. Dit werkt uitermate contraproductief.

Hoewel de mogelijkheid wordt geboden om hetzij door Gedeputeerde Staten, hetzij door de minister, ontheffing te verlenen voor het verbod tot het uitzetten van dieren, is niet duidelijk voor welke dieren dat geldt en aan welke voorwaarden moet worden voldaan. AAP gaat er van uit dat dit in ieder geval geldt voor het vrijlaten van tijdelijk opgevangen inheemse dieren en in voorkomende gevallen ook voor het vrijlaten van onvruchtbaar gemaakte uitheemse verwilderde dieren, indien daarmee een duurzame en effectieve oplossing wordt geboden.

AAP erkent dat het niet in het belang van een wild dier is om in gevangenschap te worden gehouden en pleit daarom voor voorwaarden die aan de opvang van dieren verbonden zijn, zodat het welzijn van de dieren gegarandeerd wordt. AAP maakt zich, als lid van de VOND, grote zorgen over het wegvallen van de bescherming van een groot aantal diersoorten in dit wetsvoorstel. Dit betekent namelijk dat iedereen deze dieren in gevangenschap mag houden, ze mag verhandelen en in het geval van exoten zelfs mag doden. Het op ondeskundige wijze opvangen en/of houden van dieren leidt tot grotere risico's voor de dieren, voor de volksgezondheid en de verspreiding van (besmettelijke) dierziekten. Wij pleiten daarom voor een verbod op het houden van wilde dieren, inheems en uitheems. Deskundige opvangcentra en dierenambulances kunnen met behulp van een ontheffing, onder voorwaarden, op een zorgvuldige wijze hun werkzaamheden verrichten.

Wij verwijzen voor een nadere uitwerking van dit punt naar de reactie van de VOND.

5. Het houden van exoten

Het wetsvoorstel natuur biedt de mogelijkheid om bezit en handel in enkele (invasieve) exoten te verbieden. Het zou naar het oordeel van AAP voor de hand liggen om een handel- en bezitsverbod aan te laten sluiten bij de 'positieflijst voor huisdieren' behorend bij de Wet dieren.

Een negatieflijst met (invasieve) soorten die niet mogen worden verhandeld of gehouden gekoppeld aan de Wet natuur zal leiden tot de introductie van soorten die (nog) niet op deze lijst genoemd zijn en kruisingen daarvan. Het zou daarom beter zijn een positieflijst voor huisdieren te maken met daarop alleen dieren die wél geschikt zijn om te houden en die bovendien geen gevaar opleveren voor de omgeving, de volksgezondheid of de inheemse flora en fauna, zoals voorzien is in de Wet dieren. AAP pleit al jaren voor een dergelijke positieflijst, waarbij alle relevante aspecten integraal zijn meegenomen. Naast dierenwelzijn zijn onder meer ook de bescherming van soorten, de volksgezondheid en de verspreiding van dierziekten van belang.

Wij verwijzen voor meer informatie naar de reactie die in het kader van de consultatierondes van de AMvB's behorend bij de Wet dieren door AAP is ingediend, in het bijzonder de reactie op het besluit Houders van dieren.

Toch is AAP verheugd dat er een verbod komt op het houden en verhandelen van enkele (invasieve) exoten. Een handel- en bezitsverbod, zoals die momenteel al gelden voor de Muntjak, de grijze eekhoorn, de Pallas' eekhoorn en de Amerikaanse voseekhoorn is een

goede stap om het voortbestaan van de inheemse fauna te bevorderen en tegelijkertijd de instroom van exotische dieren bij AAP op termijn te beperken.

Er zijn echter nog vele andere soorten uitheemse zoogdieren die een risico opleveren voor het voortbestaan van inheemse flora- en fauna of andere problemen kunnen veroorzaken (zie ook onderdeel 6). Een totaalverbod op het houden van exoten zou daarom voor de hand liggen en ook vanwege de erkenning van de intrinsieke waarde van de dieren te rechtvaardigen zijn. AAP acht het daarom wenselijk dat naast de soorten waarvoor onder de vigerende Flora- en faunawet een bezitsverbod van kracht is, ook het bezit van de andere exotische diersoorten zo spoedig mogelijk wordt verboden.

In Nederland worden op zeer grote schaal exoten als huisdier gehouden, waaronder invasieve exoten. Een handel- en bezitsverbod of positieflijst voor huisdieren dient dan ook te worden voorafgegaan door een goede voorlichtingscampagne, om te voorkomen dat eigenaren hun huisdieren massaal op straat dumpen of erger, op onverantwoorde wijze te doden. Naar verwachting zullen veel van de 'verboden' zoogdiersoorten ook in het opvangcentrum van AAP terecht komen. Hierbij kan het gaan om inbeslaggenomen dieren, om dieren die door hun eigenaren worden afgestaan, maar ook om dieren die uit de vrije natuur in ons land afkomstig zijn. Het is van belang dat voor deze dieren voldoende opvangmogelijkheden aanwezig zijn. AAP heeft reeds jarenlang ervaring met het opvangen en herplaatsen van vele uitheemse diersoorten. Wij zijn dan ook graag bereid om samen met andere branchepartijen een coördinerende rol te vervullen bij het opvangen en eventueel herplaatsen van uitheemse zoogdieren, zodat aan alle dieren die als gevolg van dit verbod in de problemen dreigen te komen een veilig onderkomen kan worden geboden. Om op eventuele knelpunten met betrekking tot opvangcapaciteit te kunnen anticiperen, is het echter wel van belang dat AAP in een vroeg stadium betrokken wordt bij het traject en op de hoogte is van de verwachte instroom.

5.1 Primaten en katachtigen

De versoering van het beschermingsregime tot het minimale beschermingsniveau dat voortvloeit uit internationale verdragen en Europese richtlijnen heeft ook grote gevolgen voor diersoorten die in hun voortbestaan bedreigd worden en/of waarvan het bezit en de handel ervan gereguleerd is in de CITES-conventie. In de memorie van toelichting bij het wetsvoorstel staat te lezen dat het verboden is om deze soorten onder zich te hebben, maar dat er een vrijstelling geldt indien de legale herkomst kan worden aangetoond met een geldig CITES-document.

Het wetsvoorstel voorziet niet in het aanwijzen van beschermde uitheemse dieren anders dan die soorten die genoemd zijn in de EU-verordeningen en EU-verdragen uit artikel 3.34. Het lijkt daarom niet mogelijk om nadere eisen te stellen aan het bezit en de handel van uitheemse dieren, met uitzondering van de algemene voorschriften zoals genoemd in artikel 3.36. Dit impliceert dat het bezitsverbod voor primaten en een aantal katachtigen⁷ niet zal worden

---

⁷ Artikel 5 Flora- en faunawet, eerste lid, onderdeel a; artikel 4, lid 1, onderdeel c van de Regeling Aanwijzing dier en plantensoorten Flora- en faunawet

gehandhaafd. Dit zou zeer grote onwenselijke gevolgen hebben voor deze dieren, maar zeker ook voor hun eigenaren. We zouden dan een grote stap terug in de tijd doen als het gaat om dierenbescherming in Nederland.

Het verbod op het bezit van primaten en een aantal katachtigen geldt al sinds 1977 toen deze soorten werden opgenomen in de Wet bedreigde uitheemse diersoorten (BUDEP). In 2002 heeft de CITES-commissie nog geadviseerd om het bezitsverbod voor deze dieren te handhaven in de Flora- en faunawet 'gelet op de intrinsieke waarde van deze dieren'. Volgens de toelichting bij de Regeling Aanwijzing dier en plantensoorten Flora en faunawet zijn is handhaving van het bezitsverbod wenselijk: *"Primaten en genoemde katachtigen zijn niet geschikt om door particulieren te worden gehouden. Bovendien brengt het houden van deze diersoorten risico's met zich mee voor de volksgezondheid (risico's van besmettelijke dierziekten zoals ebola, gele koorts en hepatitis). Daarnaast kan van het houden van apen en grote katachtigen door particulieren een wervend effect uitgaan."*

AAP wil benadrukken dat het jarenlange categorische bezitsverbod voor primaten en katachtigen een succes is geweest. In Nederland worden nauwelijks nog primaten en grote katachtigen als huisdier gehouden. De instroom van deze dieren naar Nederland is, in vergelijking met andere EU-landen, laag. Dit bezitsverbod is daarom door veel andere EU-lidstaten als voorbeeld gebruikt.

Het opheffen van het bezitsverbod zou een grote stap terug zijn, die jarenlange inspanningen van handhavers en opvangcentra in een klap teniet doet. Met grote gevolgen voor mens en dier. AAP ziet dagelijks de onbeschrijflijk nare gevolgen van het houden van deze dieren door particulieren; de dieren zijn zonder uitzondering ernstig getraumatiseerd. Ook de gevolgen voor de eigenaren van deze dieren en hun gezin kunnen enorm groot zijn. Het zou voor AAP dan ook volstrekt onacceptabel zijn, wanneer het bezitsverbod voor primaten en katachtigen zou worden opgeheven.

6. Handel in exoten

In Nederland en de rest van Europa worden vele miljoenen exotische zoogdieren, vogels, vissen, reptielen en amfibieën als huisdier gehouden en dat aantal neemt nog steeds toe. Deze dieren zijn grotendeels afkomstig van buiten Europa en vaak uit het wild gevangen. Een aanzienlijk deel van deze uitheemse dieren is ongeschikt om als huisdier te worden gehouden. Dit levert welzijnsproblemen op voor de dieren. Daarnaast kunnen deze dieren een risico vormen voor de inheemse flora en fauna, kunnen ze schade toebrengen aan huizen en/of de volksgezondheid bedreigen. Immers, veel van de exotische dieren kunnen krab- en bijtwonden veroorzaken en/of ziekten overbrengen aan mens en dier.

De dieren zijn zowel afkomstig uit de legale als de illegale handel. De verwevenheid van die twee maakt het lastig de exacte omvang vast te stellen en het bemoeilijkt handhaving⁸. De handel in wilde dieren geeft een serieus risico voor de volksgezondheid. Zeker bij

---

⁸ Van Uhm (2009). De illegale dierenhandel en de rol van Nederland. Eindschrijft Master Criminologie, Universiteit van Utrecht.

wildgevangen dieren is het vaak volledig onbekend waar de dieren vandaan komen, met welke ziekten ze in aanraking zijn geweest of welke ziekten ze bij zich dragen. Meer dan de helft (60%) van alle infectieziekten zijn zoönotisch en kunnen van dier naar mens worden overgedragen. Van deze zoönoses is bijna driekwart oorspronkelijk afkomstig van wilde dieren. Voorbeelden hiervan zijn hondsdolheid, tuberculose, pest, ebola, SARS en hepatitis. Dit alles blijkt uit een recent onderzoek van Eurogroup for Animals⁹.

AAP vindt het daarom een gemiste kans dat de handel in exoten in het wetsvoorstel natuur niet aan banden wordt gelegd. Wij betreuren het dat artikel 13 van de vigerende Flora- en faunawet niet in zijn geheel is overgenomen in het wetsvoorstel natuur. Met overname wordt niet alleen het belang van de dieren, maar ook het belang van hun natuurlijke leefomgeving gediend en wordt tegelijkertijd de insleep van ziekten beperkt. In het wetsvoorstel natuur is wel de mogelijkheid opgenomen om voor diersoorten van de Europese Habitatrichtlijn en Vogelrichtlijn het bezit en de handel te beperken, maar voor andere diersoorten is dat niet mogelijk.

Artikel 13 van de Flora- en faunawet beperkt onder meer de invoer van exotische dieren tot gefokte dieren afkomstig van gecontroleerde en gecertificeerde instellingen en verbiedt de invoer van wildgevangen dieren. Dit artikel kreeg, vanwege argumenten met betrekking tot veterinaire voorzorg en dierenwelzijn, brede steun in de Tweede Kamer. Helaas is dit deel van artikel 13 nooit in werking getreden.

Jaarlijks komen vele honderdduizenden wildgevangen zoogdieren Nederland binnen. Die dieren kunnen aan de wieg staan van een catastrofe. Zonder te willen doemdenken vindt AAP het onbegrijpelijk waarom de handel in exotische dieren buiten schot blijft als het gaat om verspreiding van gevaarlijke ziektes voor dier en mens. Ondanks veterinaire controles laat de praktijk zien dat dit volstrekt ontoereikend en bij lange na niet waterdicht is. AAP pleit daarom opnieuw voor de invoering van artikel 13. Het is niet alleen in het belang van de dier- en volksgezondheid, maar ook in het belang van het dierenwelzijn. Denk bijvoorbeeld aan het gigantische leed dat deze dieren wordt aangedaan, als ze worden losgerukt uit hun omgeving om vervolgens de rest van hun leven diep ongelukkig in een hok of kooi in een huiskamer of kelder te moeten doorbrengen, om over het transport maar niet te spreken.

Tot slot

AAP is van oordeel dat nieuwe wetgeving ten aanzien van het beschermen van dieren en hun leefomgeving op een maatschappelijk verantwoord niveau moet zijn en dient te zijn afgestemd op de positie die dieren in de 21^e eeuw in onze maatschappij innemen.

Daarom is AAP uitermate teleurgesteld in het wetsvoorstel natuur, die geen enkele bescherming biedt aan dieren en hun leefomgeving, tenzij Europese regelgeving of internationale verdragen dat afdwingen. Alle andere dieren zijn vogelvrij. Alleen het *opzettelijk* doden is voor de meeste dieren verboden. Helaas geldt zelfs dat niet voor dieren die niet van

---

⁹ Health Risks from New Companion Animals (2011). Eurogroup for Animals, Brussel.
www.eurogroupforanimals.org

nature in Nederland voorkomen. Uitheemse dieren mogen ongeclausuleerd en ongelimiteerd verstoord, gevangen en gedood worden.

Dieren, zijnde wezens met bewustzijn en gevoel, hebben een eigen intrinsieke waarde. Dit dient als zodanig ook te worden opgenomen in de Wet natuur. Het hieruit voortvloeiende 'Nee, tenzij-principe' zou leidend moeten zijn.

Daarnaast pleit AAP voor:

- Een handels- en bezitsverbod voor exoten, door middel van een positieflijst voor huisdieren (Wet dieren)
- Voortzetting van het categorische verbod op bezit van primaten en grote katachtigen
- Een invoerverbod voor uit het wild afkomstige dieren
- Voortzetting van het beleid ten aanzien van de opvang van dieren

Stichting AAP hoopt met deze kritische reactie een constructieve bijdrage te leveren aan de Wet natuur ten aanzien van dieren in het algemeen en uitheemse zoogdieren in het bijzonder en gaat ervan uit dat u het wetsvoorstel drastisch zal aanpassen, zodanig dat de belangen van dieren wel ten volle worden meegenomen.

Uiteraard zijn wij bereid onze reactie nader toe te lichten. We hopen tevens op korte termijn met u van gedachten te kunnen wisselen over een het instellen van een positieflijst voor huisdieren in Nederland.

David van Gennep
Directeur Stichting AAP